

0%92%D0%9B%20%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%9D%D0%86%D0%9C%D0%98%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%90%D0%9C%D0%98____.pdf?utm_source

3. Куриш Н. Актуальні управлінські механізми реалізації ідей концепції «Нова українська школа». *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Вип. 11(7). С. 52-57. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i7-007>

4. Левцов В., Кубіцький С. Сучасний стан розвитку управлінського потенціалу керівника закладу загальної середньої освіти. *Матеріали конференцій МЦНД*. 2025. С. 127–135.

5. Нагорна Н.С. Розвиток управлінського потенціалу керівника в умовах реформування освіти. *Наукові записки молодих учених*. 2024, Вип.13. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/2134/2179>

6. Паращенко Л. Освітній лідер як каталізатор інклюзивної шкільної культури. *Pedagogy and Education Management Review*. 2025. Вип. (1(19)), С. 42–48. <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2025-1-42-48>

7. Проценко І. Підготовка керівників шкіл до управління професійною адаптацією вчителів нової української школи. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. С. 79-90. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-59-79-90>

8. Тимошко Г.М. Теоретичні підходи до перформанс –самоменеджменту керівника нової української школи. *Теорія та методика управління освітою: Електронний фаховий журнал*. 2019. Т. 1. (22).

УДК 004:37.011.2]-057.4.

Новицька Тетяна,
науковий співробітник відділу відкритих
освітньо-наукових інформаційних систем
Чижмотря Олексій,
молодший науковий співробітник
сектору мережних технологій і баз даних,
Інститут цифровізації освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ СИСТЕМИ DOI CROSSREF

Сучасний етап розвитку галузі освіти та науки, який часто характеризують як перехід до Відкритої Науки (Open Science), суттєво підвищив вимоги до

цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників [1]. Ефективна участь у міжнародному науковому просторі неможлива без впевнених навичок роботи з цифровими інструментами, відкритими архівами, системами ідентифікації та веборієнтованими метриками. Серед цих інструментів ключову роль відіграють системи постійних ідентифікаторів, зокрема, Digital Object Identifier (DOI), що забезпечує стійке посилання та цитування наукових ресурсів та її спеціалізований компонент для наукової літератури – CrossRef (<https://www.crossref.org/>).

Система CrossRef як одна з найбільших міжнародних асоціацій, що надає сервіс присвоєння DOI, стала фактичним стандартом для наукових публікацій. Вміння користуватися її можливостями – від пошуку та верифікації джерел до правильного оформлення власних публікацій для реєстрації в системі – є важливим компонентом цифрової компетентності, що безпосередньо впливає на видимість, доступність та цитованість результатів досліджень, а отже, і на інтеграцію вітчизняної науки у світовий контекст.

Однак, як свідчать дослідження, рівень обізнаності та практичного застосування системи DOI CrossRef серед науковців і викладачів університетів в Україні залишається недостатнім. Це призводить до таких проблем, як втрата наукових цитувань, низька міжнародна видимість, складнощі у верифікації джерел та неефективне управління власними науковими профілями. Існуючі програми підвищення кваліфікації часто не акцентують уваги на практичних аспектах роботи з такими спеціалізованими інформаційними системами. Це обумовлює необхідність розробки цілеспрямованої методики, яка б системно формувала відповідні вміння та навички.

Актуальність даної роботи зумовлена нагальною потребою у системному підвищенні цифрової компетентності науковців щодо використання сучасних бібліометричних інструментів. Незважаючи на важливість DOI, багато фахівців в Україні мають лише фрагментарні уявлення про його функціонал та переваги. Запропонований спецкурс покликаний усунути цей розрив. В умовах глобалізації наукової комунікації та інтенсивної цифровізації, система Crossref не лише присвоює ідентифікатори, але й забезпечує зв'язок метаданих між видавцями, бібліотеками та наукометричними базами.

Мета публікації – описати зміст, форми, методи, засоби розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням системи DOI CrossRef та очікувані результати відповідного спецкурсу.

Для науковців та педагогів цифрова компетентність у цій сфері включає вміння не лише використовувати DOI для пошуку, але й розуміти механізми його присвоєння, верифікації та інтеграції з іншими ідентифікаторами.

Секція 1. Цифрові технології в освіті, науці та управлінні

Для реалізації методики розроблено спецкурс «*Методика розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням системи DOI CrossRef*» (Спецкурс), актуальність якого зумовлена необхідністю цілеспрямованого навчання українських науковців міжнародним стандартам, що безпосередньо впливає на цитованість їхніх праць та інтеграцію в світову наукову спільноту. Спецкурс розрахований на 36 годин (2 модулі по 18 годин кожний) і орієнтований на науковців та педагогів. Його мета – сформувати цілісну систему знань і практичних навичок роботи з системою DOI/CrossRef для ефективного представлення результатів досліджень у глобальному інформаційному просторі.

На рис. 1 подано методику розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням системи DOI CrossRef. **Мета навчання:** розвиток цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням системи DOI CrossRef. **Цільова аудиторія навчання:** наукові та науково-педагогічні працівники.

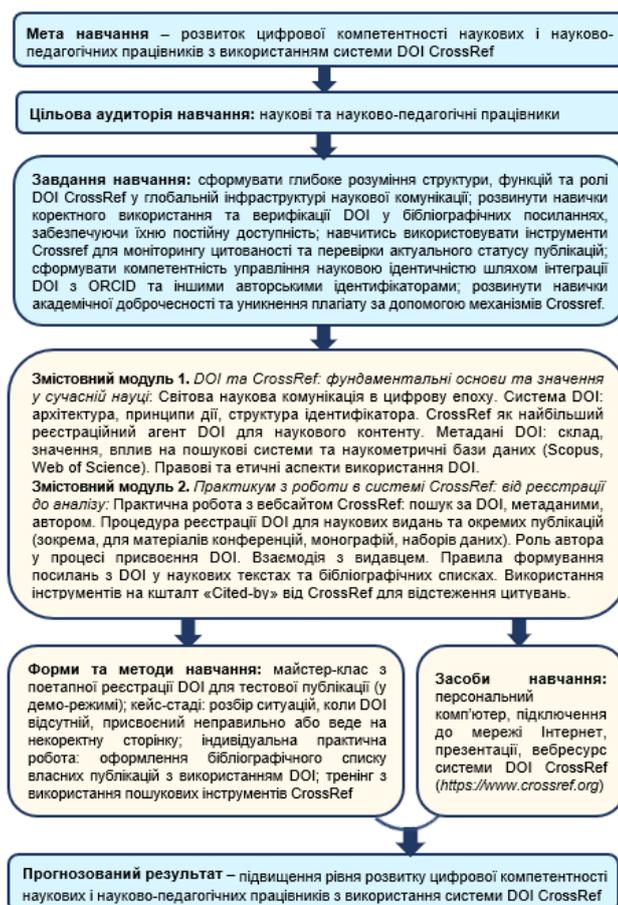

Рис. 1. Методика розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням системи DOI CrossRef

Завдання: сформувати глибоке розуміння структури, функцій та ролі DOI CrossRef у глобальній інфраструктурі наукової комунікації; розвинути навички коректного використання та верифікації DOI у бібліографічних посиланнях,

забезпечуючи їхню постійну доступність; *навчитись* використовувати інструменти Crossref для моніторингу цитованості та перевірки актуального статусу публікацій; *сформувати* компетентність управління науковою ідентичністю шляхом інтеграції DOI з ORCID та іншими авторськими ідентифікаторами; *розвинути* навички академічної доброчесності та уникнення плагіату за допомогою механізмів Crossref.

Модуль 1. DOI та CrossRef: фундаментальні основи та значення у сучасній науці. Цей модуль охоплює такі теми: 1. Світова наукова комунікація в цифрову епоху. 2. Система DOI: архітектура, принципи дії, структура ідентифікатора. 3. CrossRef як найбільший реєстраційний агент DOI для наукового контенту. 4. Метадані DOI: склад, значення, вплив на пошукові системи та наукометричні бази даних (Scopus, Web of Science). 4. Правові та етичні аспекти використання DOI. **Мета модуля:** сформувати системні знання про роль та механізми роботи системи DOI та CrossRef у науковій комунікації.

Модуль 2. Практикум з роботи в системі CrossRef: від реєстрації до аналізу. Модуль містить теми: 1. Практична робота з CrossRef: пошук за DOI, метаданими, автором. 2. Реєстрація DOI для наукових видань та окремих публікацій. 3. Роль автора у процесі присвоєння DOI. Взаємодія з видавцем. 4. Правила формування посилань з DOI у наукових текстах та бібліографічних списках. 5. Використання інструментів на кшталт «Cited-by» від CrossRef для відстеження цитувань. **Мета модуля:** сформувати практичні навички отримання, використання та аналізу DOI для власних наукових публікацій.

Форми та методи навчання: майстер-клас з поетапної реєстрації DOI для тестової публікації; *кейс-стаді:* розбір ситуацій, коли DOI відсутній, присвоєний неправильно або веде на некоректну сторінку; *індивідуальна практична робота:* оформлення бібліографічного списку власних публікацій з використанням DOI; *тренінг* з використання пошукових інструментів CrossRef.

Засоби навчання: комп'ютерний клас з доступом до Інтернету., тестові облікові записи в системі CrossRef, шаблони метаданих для різних типів публікацій, онлайн-інструменти для перетворення бібліографічних записів.

Прогнозований результат Спецкурсу. Після успішного завершення Спецкурсу його учасники досягнуть наступних *результатів:* *інтелектуальний рівень* (сформована цілісна система знань про інфраструктуру сучасної наукової комунікації, місце та роль у ній систем DOI/CrossRef); *практичний рівень* (здатність самостійно ідентифікувати, використовувати та аналізувати DOI для наукових цілей); *професійно-особистісний рівень* (підвищення індивідуальних та колективних наукометричних показників; розвиток цифрової культури; підвищення міжнародного визнання досліджень українських науковців та ін.).

Отже, представлена методика, що поєднує теоретичне осмислення ролі довічних ідентифікаторів у сучасній науці з практичним опануванням інструментів CrossRef, є ефективним механізмом для підвищення якості, відкритості та конкурентоспроможності наукових досліджень.

Запропонований спецкурс «Методика розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням системи DOI CrossRef» є актуальною та практично-орієнтованою розробкою, що відповідає викликам сучасної науки. Його впровадження в систему підвищення кваліфікації наукових кадрів дозволить системно підвищити рівень їхньої цифрової компетентності, що безпосередньо вплине на якість наукової комунікації, видимість українських досліджень та їхню інтеграцію у світовий науковий простір. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розширення курсу за рахунок включення модулів, присвячених роботі з ORCID, науковими соціальними мережами та іншими інструментами Open Science.

Список використаних джерел та літератури

1. Новицька Т. Л., Іванова С. М., Кільченко А. В. Цифрова компетентність як необхідний складник професійної компетентності науково-педагогічних працівників. *Теорія і практика використання інформаційних технологій в умовах цифрової трансформації освіти*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., 19-20 черв. 2024 р. м. Київ. / Упорядник: Твердохліб І.А. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 32-35. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736328/>.

УДК 004.8

Носова Наталія,
провідний інженер,
ДУ «Інститут ринку і економіко-
екологічних досліджень НАН України»,
м. Одеса, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАУЦІ: ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ

Людство на протязі свого історичного розвитку завжди намагалось удосконалювати сферу свого існування, прилади праці та підвищувати рівень життя, задовольняючи свої зростаючі потреби відповідно вимогам часу.

У далекі часи первісних людей задовольняло використання камінних знарядь праці, потім вони удосконалювались і були винайдені більш продуктивні машини й прилади, які полегшували працю. Людський інтелект цінувався у всі часи, і зараз він є цінним ресурсом. А штучний інтелект, який створило людство постійно навчається і удосконалюється.